

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และแนวความคิดการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งของนักเรียนประถมศึกษาในทัศนะของครูทัศนศิลป์ 2) ศึกษาความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่ควรจะเป็น และ 3) ประเมินและนำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรม

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับพัฒนาแนวทาง ประกอบด้วย 1.1) ศึกษาสถานการณ์และแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยการสัมภาษณ์ครูทัศนศิลป์ของโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 5 คน 1.2) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่ควรจะเป็นด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 คน ในด้านการจัดการศึกษาศิลปะ ศิลปะบำบัด จิตวิทยาเด็ก และการออกแบบสื่อการเรียนรู้ และ 2) พัฒนาและนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมสรุปได้ว่า หลักการและจุดมุ่งหมายของกิจกรรมคือ การใช้กิจกรรมศิลปะเป็นสะพานเชื่อมสื่อสารอารมณ์และความรู้สึกภายในของผู้เรียน ผ่านการแสดงออกและถ่ายทอดเป็นผลงานศิลปะ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง เคารพและมีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เนื้อหาสาระของกิจกรรมเป็นไปตามหลักสูตร บูรณาการกับประเด็นต่าง ๆ โดยยกกรณีศึกษาหรือกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียนคิดเชื่อมโยงกับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน กระบวนการจัดกิจกรรมแบ่งเป็น 5 กระบวนการ คือ 1) รับรู้ข้อมูล (Recognition) สังเกตและเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกตนเอง 2) ปลดปล่อย (Release) แสดงความรู้สึก และสร้างสรรค์งานศิลปะที่หลากหลาย 3) สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relationship) โดยทำงานกลุ่ม ช่วยเหลือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 4) สะท้อนคิด (Reflection) ฝึกสะท้อนคิด วิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ ประเมินผลงานของตนเอง และการให้และรับข้อมูลย้อนกลับจากผู้สอน และ 5) การเสริมแรงทางบวก (Reinforcement) การชื่นชมให้กำลังใจ สื่อและอุปกรณ์จัดกิจกรรมสามารถใช้อุปกรณ์ศิลปะทั่วไปที่สอดคล้องกับกิจกรรม สร้างบรรยากาศเชิงบวก ความสัมพันธ์ที่ดี ประเมินผลการเรียนรู้ 3 ด้าน ทั้งพฤติกรรม ผลงาน และประเมินความสำเร็จในสิ่งที่ผู้เรียนทำได้ โดยมีปัจจัยสนับสนุนการจัดกิจกรรมคือ 1) ความเข้าใจที่มีต่อผู้เรียนทั้งด้านธรรมชาติของผู้เรียน การอบรมเลี้ยงดู และวุฒิภาวะ 2) ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี 3) โรงเรียนและหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ สร้างระบบเฝ้าระวัง สร้างกลุ่มและเครือข่ายเด็กดี 4) ครูทุกรายวิชาควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5) ครอบครัวยังต้องให้ความร่วมมือ

ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมต่อครูทัศนศิลป์ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และผู้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ จำนวน 59 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$ และ $\bar{X} = 4.22$) โดยผลการประเมินกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$)